

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

TARSUS ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ

TARSUS UNIVERSITY
JOURNAL OF THE FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES
Yıl/Year:2024, Cilt/Vol:5, Sayı/Issue:1, ss./pp. 49-68

(e-ISSN:2757-5357)

ENFLASYON DÜZELTMESİNDE KULLANILAN ENDEKSLERİN BİLANÇO VE MALİ ANALİZ SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

The Effect of The Indices Used in Inflation Adjustment on Balance Sheet and Financial Analysis Results

Prof. Dr. Zeki DOĞAN

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İşletme Bölümü
zekidogan7@hotmail.com
0000-0003-3328- 7565

Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İşletme Bölümü
abitter42@hotmail.com
0000-0002-4157-8218

Makale Türü :Araştırma
Makale Gönderim Tarihi :28.03.2024
Makale Revizyon Tarihi :25.04.2024
Makale Kabul Tarihi :03.05.2024

Atıf/Citation: Doğan, Z. ve Özulucan, A. (2024). Enflasyon düzeltmesinde kullanılan endekslerin bilanço ve mali analiz sonuçları üzerindeki etkisi. Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5 (1) , 49-68.

Doi: 10.56400/tarsusiibdergisi.1455064

Öz

Muhasebenin özetleme veya raporlama işlevini yerine getirmede kullandığı araçlardan biri de finansal tablolardır. Çünkü finansal tablolar, muhasebe sistemi dâhilinde kaydedilen mali nitelikteki verileri belirli zaman aralıklarıyla kullanıcılara sunan bir raporlama aracıdır. Finansal tabloların temel görevi ise işletmelerin finansal performansı, finansal durumu ve nakit akışları hakkında geniş bir kullanıcı kitlesine ekonomik kararlar alırken faydalı olacak gerçek veya güncel bilgi sağlamaktır. Maalesef enflasyon ortamında finansal tablolar, kendilerinden beklenen bu görevi tam olarak yerine getirmemektedirler. Çünkü enflasyon, finansal tablo verilerini anlamsız hale getirmektedir. Bu nedenle, enflasyon ortamında mali tabloların fiyat artışlarının etkisini yansıtacak ve gerçek bilgileri sunacak şekilde mutlak surette düzeltilmesi gerekmektedir. Mali tabloların düzeltilmesinde ise fiyat endeksinin seçimi önem arz etmektedir. Çünkü seçilen ve kullanılan endeksin mali tablo verileri üzerindeki etkisi de farklı olmaktadır. Bu çalışmada ise Türkiye’de mali tabloların düzeltilmesinde kullanılabilecek Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ile Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinin (Yİ-ÜFE) mali tablo ve mali analiz sonuçları üzerinde nasıl bir etki yaptığı, örnek bir uygulama yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Mali Tablolar, Enflasyon Düzeltmesi.

Abstract

One of the tools used by accounting to fulfill its summarizing or reporting function is financial statements. Because financial statements are a reporting tool that presents financial data recorded within the accounting system to users at certain time intervals. The main task of financial statements is to provide real or current information about the financial performance, financial position and cash flows of enterprises to a wide range of users that will be useful in making economic decisions. Unfortunately, in an inflationary environment, financial statements do not fully fulfill this expected task. This is because inflation renders financial statement data meaningless. Therefore, in an inflationary environment, financial statements should be restated to reflect the effect of price increases and to present real information. In the restatement of financial statements, the choice of price index is important. Because the effect of the selected and used index on the financial statement data is also different. In this study, the effect of the Consumer Price Index (CPI) and the Domestic Producer Price Index (D-PPI), which can be used in the restatement of financial statements in Turkey, on the financial statements and financial analysis results is tried to be explained with the help of a sample application.

Keywords: Inflation, Financial Statements, Inflation Adjustment.

GİRİŞ

Fiyatlar genel seviyesinin, devamlı ve önemli ölçüde artması şeklinde tanımlanan enflasyonun, işletmeler üzerinde önemli olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu olumsuz etkiler (Uman, 2002:8-27);

- “İşletmelerde likit ve likit olmayan varlıklar arasındaki dengenin bozulmasına,
- İşletmelerin aşırı şekilde borçlanmasına, dolayısıyla öz kaynak-yabancı kaynak dengesizliğinin bozulmasına,
- İşletmelerin uygun olmayan finansman aracı kullanmalarına,
- İşletmelerin ağır finansman yükü altına girmelerine,
- İşletmelerin likidite sıkıntısı çekmelerine,
- Alacaklarının tahsilinin güçlenmesine,
- Fon yetersizliği ve hammadde yokluğu nedeniyle üretimin kısılıp işsizliğin artmasına”, şeklinde sıralanabilmektedir.

Enflasyonun yukarıda sıralanan bu olumsuz etkileri dışında diğer bir önemli olumsuz etkisi de mali tablolar üzerindeki etkisidir. Çünkü enflasyon ortamında mali tablolar, işletmelerin mali durumu, faaliyet sonuçları, nakit akışları ve kazanma gücü hakkında gerçek bilgiler sunamamaktadır. Bilançoda yer alan kâr, fiktif kâr olmakta ve bu fiktif kâr nedeniyle de işletmeler daha fazla vergi ödemek zorunda kalmaktadırlar. Ayrıca, bilançoda yer alan kâra göre yöneticiler tarafından; kâr dağıtımı, ücret artışı, yeni yatırım yapma gibi konularda alınan kararların, yanlış kararlar olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, mali tabloların enflasyon ortamında mutlak surette enflasyon düzeltilmesine tabi tutulması gerekmektedir.

Türkiye’de gerek “Türkiye Muhasebe Standartlarında” (TMS) gerekse “Vergi Usul Kanunu”nda (VUK) mali tabloların, enflasyon ortamında düzeltilmesi gerektiği konusunda birliktelik sağlanmıştır. Fakat, mali tabloların düzeltilmesinde kullanılacak fiyat endeksi konusunda ise bir birliktelik sağlanamamıştır. Çünkü, “Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu” (KGK) mali tabloların düzeltilmesinde Tüketici Fiyat Endeksinin (TÜFE), “Hazine ve Maliye Bakanlığı” ise Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinin (Yİ-ÜFE) kullanılması gerektiğini açıkça belirtmişlerdir.

Bu çalışmada ise enflasyon ortamında mali tabloların TÜFE ve Yİ-ÜFE’den yararlanarak düzeltilmesi sonucunda 31.12.2023 tarihli bilanço verileri ve bu verilere göre hesaplanan oranlar üzerinde nasıl bir etki yaratacağı örnek yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

1.ENFLASYON DÜZELTMESİNİN TANIMI VE AMACI

Genel olarak enflasyon düzeltmesi, “paranın satın alma gücündeki değişmeler nedeniyle gerçek durumu ifade edemeyen mali tabloların, gerçek durumu ifade eder hale gelmelerini sağlamak üzere düzeltme işlemine tabi tutulması veya mali tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanması, şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre enflasyon düzeltmesi, mali tablolarda yer alan parasal olmayan kıymetlerin Türk Lirası değerlerinin, tablonun ait olduğu tarihteki değerine yükseltilmesinden ibaret bir işlemdir. Düzeltme işlemi ise parasal olmayan kıymetlerin enflasyon

düzeltilmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayıları ile çarpılması suretiyle gerçekleştirilmektedir” (555 nolu Tebliğ Madde 4).

“Enflasyon düzeltmesi müessesesi veya uygulaması, mali tabloların uzun yıllar süren yüksek enflasyonun etkisinden arındırılması ve böylece vergileme üzerindeki enflasyondan kaynaklanan olumsuzlukların giderilmesini teminen, 17.12.2003 tarihli ve 5024 sayılı Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 298. maddesinin değiştirilerek yeniden düzenlenmesi ve aynı Kanuna geçici 25. maddenin eklenmesiyle 30.12.2003 tarihinden itibaren vergi sistemimizdeki yerini almıştır. Enflasyon düzeltmesi ile ilgili olarak 5024 sayılı Kanun ikili bir yaklaşım getirmiştir. 01.01.2004 tarihinden sonra düzenlenecek mali tabloların düzeltilmesine ilişkin süreklilik arz eden ve düzeltme işlemine ilişkin ana esasların belirlendiği hükümlere 213 sayılı Kanunun mükerrer 298.maddesinin (A) fıkrasında, 31.12.2003 tarihli bilançonun düzeltilmesine ilişkin hükümlere ise aynı Kanunun geçici 25. maddesinde yer verilmiştir.”

“213 sayılı Kanunun geçici 25. maddesinin uygulamasına ilişkin olarak 328 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’nde, aynı Kanunun mükerrer 298.maddesinin (A) fıkrasının uygulamasına ilişkin olarak ise 338 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’nde düzenlemeler ve açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca söz konusu maddelerin uygulamasına ilişkin olarak 333, 337, 345 ve 348 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde de düzenlemeler ve açıklamalara yer verilmiştir.”

“213 sayılı Kanunun mükerrer 298.maddesinin (A) fıkrası uyarınca enflasyon düzeltmesi, aynı fıkranın (9) numaralı bendinde belirtilenler hariç, kapsam dâhilindeki mükelleflerden hesap dönemi takvim yılı olanlar tarafından en son 2004 takvim yılı itibarıyla yapılmıştır. Müteakip takvim yıllarında ise 2020 takvim yılına kadar gerekli koşulların oluşmaması nedeniyle, 2021 ve 2022 takvim yıllarında da aynı Kanunun geçici 33. maddesiyle enflasyon düzeltmesi 2023 takvim yılı sonuna kadar ertelendiğinden, 2005-2022 takvim yıllarında (18 yıl) enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır. 2023 takvim yılı (kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2024 yılında biten özel hesap dönemi) sonu itibarıyla ise 213 sayılı Kanunun geçici 33. maddesi gereğince, 2023 hesap dönemine ilişkin bilançoların, mezkûr madde ve aynı Kanunun mükerrer 298.maddesinin (A) fıkrası hükümleri çerçevesinde enflasyon düzeltmesine tabi tutulması gerekli görülmüştür.”

555 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre, enflasyon düzeltmesi,

31.12.2023 tarihli bilançolar üzerinde;

1- “Mali tabloda yer alan kıymetlerden hangilerinin parasal olmayan kıymet olduğunun tespit edilmesi,

2- Tespit edilmiş parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının (düzeltmeye esas tutarlarının) bulunması,

3- Tespit edilmiş parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde, düzeltmeye esas tarihlerinin ve düzeltme/taşıma katsayılarının belirlenmesi,

4- Tespit edilmiş düzeltmeye esas tutarların ait oldukları düzeltme katsayılarıyla çarpılarak, parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmiş tutarlarının hesaplanması ve düzeltilmiş değerler ile düzeltme öncesi değerler arasındaki enflasyon farklarının kayıtlara intikal ettirilmesi,

5- Parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerleriyle, parasal kıymetlerin ise düzeltmeye tabi tutulmaksızın bilanço da gösterilmesi işlemleri/adımları takip edilmek suretiyle yapılabilecektir.”

Enflasyon düzeltmesine göre, işletmeler sadece bilançolarında yer alan parasal olmayan varlıklarını düzelterektedirler. İşletmeler, parasal olmayan varlıklarının düzeltme işlemlerini, düzeltmeye esas tarih itibarıyla sahip oldukları ve 213 sayılı Kanunun değerlendirme hükümlerine uygun olarak gerçekleştireceklerdir. Çünkü, parasal olmayan varlıkların enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarları belirlenirken, bazı değerler (örneğin, reel olmayan finansman maliyeti) parasal olmayan varlıkların değerlendirme hükümlerine uygun olarak bulunan tutarlardan düşülmekte ve bu işlem sonrasında elde edilen tutarlar düzeltme işlemlerinde dikkate alınmaktadır. Düzeltilecek tutar belirlendikten sonra ise sıra düzeltme tarihleri ve bu tarihlere göre hesaplanan düzeltme katsayılarının belirlenmesine gelmektedir.

Düzeltilme katsayılarının belirlenmesinde ise bilançoda yer alan parasal olmayan varlıklar için esas alınacak “Düzeltilmeye Esas Tarihler” 555 nolu Tebliğde;

- “Alış bedeli ile değerlendirilen menkul kıymetler ve mali duran varlıklar için, satın alma tarihi,
- İlk madde ve malzeme, ticari mallar, yarı mamul ve mamul stokların maliyetine dâhil edilen unsurlar, yıllara sâri inşaat ve onarım işlerinde maliyeti oluşturan unsurlar, gelecek aylara ve yıllara ait giderler, maddi duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, maddi olmayan duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, özel tükenmeye tabi varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, yıllara sâri inşaat ve onarım hak edişleri ile haklar ve şerefîyeler, özel fonlar (sabit kıymet yenileme fonu, 5520 sayılı Kanunun 5/1-e bendi gereğince oluşturulan fon gibi parasal olmayan kıymet olarak kabul edilen fonlar), kâr yedekleri için defterlere kayıt tarihi (bunlara mahsuben verilen veya alınan parasal olmayan avanslar, ödeme veya tahsil tarihinden mahsup tarihine kadar düzeltilir),
- Parasal olmayan alınan depozito ve teminatlar ile avanslar, nakit olarak ödenmiş sermaye, hisse senetleri ihraç primleri, hisse senedi iptal kârları için tahsil tarihi,
- Parasal olmayan verilen depozito ve teminatlar ile avanslar için ödeme tarihi,
- Aynı sermaye olarak konulan kıymetler için mülkiyetin intikal ettiği tarih,
- Kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları ve net dönem kârının, parasal olmayan kıymet olarak kabul edilecek fonların, öz sermaye kalemlerine ait fark hesaplarının sermayeye ilave edilmesi dolayısıyla artırılan sermaye için tescil tarihi,
- Nakdi sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için ödeme tarihi,
- Aynı sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için sermaye olarak konulan kıymetlerin mülkiyetinin intikal ettiği tarih,
- Temettü karşılığı alınan hisse senetleri için iştirak edilen şirket sermayesinin tescil tarihi,
- Parasal olmayan karşılıklar için bağlı oldukları iktisadi kıymet için belirlenen tarihler”, şeklinde belirlenmiştir.

2.ENFLASYON DÜZELTMESİNDE KULLANILABİLECEK ENDEKSLER

Endeks, “belirli bir olaya ait değerlerin zaman içinde ortaya çıkan değişimini ölçmeye yarayan ve 100’den başlayan bir sayıdır. Endeks, temel dönemde 100’e eşittir ve sonra gelen dönemlerin 100’e göre değişimini göstermektedir” (<https://www.tuik.gov.tr>). Fiyat endeksi ise “belirli bir istatistiksel olaya ait değerlerin, bu halde belirli tek bir mal veya hizmet veya belirli bir grup mal/hizmetle ilgili fiyatların, zamana ya da yere göre farklılık göstermelerini özetleyen bir sayısal ölçü” (<https://tr.wikipedia.org>) veya “fiyatların piyasadaki ortalama değişmelerini ölçmeye yarayan bir işlem”, olarak tanımlanmaktadır. Özellikle enflasyonla mücadele, enflasyon önleyici politikaların başarı şansının artırılması ve yeni mali politikaların oluşturulması için fiyat endekslerinin hesaplanması gerekmektedir (<https://www.getmidas.com>).

Türkiye’de mali tabloların düzeltilmesinde ise Yİ-ÜFE ve TÜFE’den yararlanılmaktadır. Yİ-ÜFE, “belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurt içine satışa konu olan ürünlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişimlerini ölçen fiyat endeksi, TÜFE ise hane halklarının tüketimine yönelik mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki değişimini ölçen bir fiyat endeksi”, olarak tanımlanmaktadır (Eğilmez, 2022). Ayrıca Yİ-ÜFE, “çoğunlukla mal veya hizmet üreten işletmelerin faaliyetlerinin şekillenmesinde, bütçelemelerinde ve yönetim raporlarında çoğunlukla ele alınıp kullanılan yani üretimin arz kısmını ele alan bir oran olarak, TÜFE ise doğrudan finansal tabloları kullanan paydaşları etkileyen mal veya hizmetin fiyatına doğrudan yansıyan ve satın alma gücünü en iyi yansıtan oran” olarak da tanımlanmaktadır (Tolu, 13.12.2023).

Yİ-ÜFE ile TÜFE arasında kapsam farkları bulunmaktadır. Bu farklar şunlardır (Eğilmez, 2022);

1-“ Yİ - ÜFE’de, yurtiçi üretimde önemli paya sahip olan üreticilerin yaptığı üretim, TÜFE’de ise tüketmek amacıyla yurtiçinde mal ve hizmet satın almaları, endeksin kapsamını oluşturmaktadır.

2- Yİ - ÜFE’de, yalnızca sanayi sektörünün (madencilik, taş ocaklığı, imalat sanayi, elektrik ve gaz üretimi, su sağlanması sektörleri) ürettiği mallar endekse dâhil edilmektedir. Bir başka deyişle tarımsal üretim, hizmet üretimi (taşıma, ulaştırma, haberleşme, ticaret, finansal hizmetler, kamu hizmetleri vb.) Yİ-ÜFE’de, kapsama dâhil edilmemektedir. Buna karşılık TÜFE’de hane halklarının, yabancı ziyaretçilerin ve kurumsal nüfusun yurtiçinde yaptığı tüm nihai parasal tüketim harcamaları, hangi sektöre yöneldiğine bakılmaksızın, dikkate alınmaktadır.

3- Yİ - ÜFE’de, endekse yurt içinde üretimi yapılan seçilmiş sanayi ürünlerinin, KDV, ÖTV vb. dolaylı vergiler hariç, peşin satış fiyatları, buna karşılık TÜFE’de ise bütün mal ve hizmetler arasından hane halkı anketlerine göre seçilmiş mal ve hizmetlerin kullanıcıları tarafından satın alma fiyatları dikkate alınmaktadır. Bu fiyatlar, Yİ-ÜFE’den farklı olarak KDV, ÖTV gibi dolaylı vergiler dâhil peşin ödemeler olarak belirlenmektedir. TÜFE’de, fiyatlar endekse alınırken taksitli satışlar üzerinden fiyatlandırmalar veya anlaşmalı fiyatlar, dikkate alınmamaktadır.

4- Yİ - ÜFE’de fiyatlar, web üzerinden elektronik ortamda derlenmektedir. Bu derlemeler sanayi kapsamında yer alan maddeler için her ayın 5, 15 ve 25’inci günlerinde yapılırken ham petrol, doğal gaz, elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörleri için bir ay gecikmeli olarak ağırlıklı ortalama fiyatlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. TÜFE’de ise veri derlemesi alanda yapılmaktadır. Taze sebze ve meyveler, futbol maçına giriş ücreti, LPG, tüp gaz ve seçilmiş 16 gıda ürünü haftada bir kez, diğer ürünler ise ayda iki kez derlenmektedir. Mücevher (altın), sigaralar, benzin ve mazot fiyatları

günlük olarak izlenmektedir. Barkod verileri ve internet üzerinden derlenen fiyatlar da günlük derlenmektedir. TÜFE’de yayımlanma tarihindeki zamanlılık nedeniyle ayın 1 ile 24’ü arasındaki fiyatlar hesaplamalara dâhil edilmektedir.”

Türkiye’de mali tabloların düzeltilmesinde ise hem Yİ-ÜFE hem de TÜFE’den yararlanılmaktadır. TMS, “Türkiye Finansal Raporlama Standartları” (TFRS) ve “Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardında” (BOBİ FRS) düzeltme işleminde TÜFE’den, 213 sayılı VUK ve ilgili tebliğlerinde Yİ-ÜFE’den yararlanılmaktadır.

Tarihi maliyet esasına göre hazırlanmış finansal durum tablosunun (bilanço) düzeltilmesi ile ilgili TMS, Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardında (29), “.. raporlama dönemi sonu itibarıyla cari ölçüm birimine göre ifade edilmemiş finansal durum tablosu (bilanço) kalemleri, genel bir fiyat endeksi kullanılarak düzeltilir” ve genel fiyat endeksinin seçimi ve kullanımı ile ilgili de “Finansal tabloların bu Standarda göre düzeltilmesi, genel satın alım gücündeki değişiklikleri yansıtan genel bir fiyat endeksinin kullanımını gerektirir. Aynı ekonominin para biriminde raporlama yapan tüm işletmeler tarafından aynı endeks kullanılır.” ifadeleri yer almaktadır. Görülüyor ki, enflasyon ortamında mali tabloların düzeltilmesini konu alan bu standartta, Yİ-ÜFE veya TÜFE gibi doğrudan bir endeks yönlendirmesi bulunmamakta, sadece satın alma gücündeki değişimleri en iyi yansıtan genel fiyat endeksinin kullanılması gerektiği açıkça belirtilmektedir.

BOBİ FRS’in 2017 sürümünde Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama bölümünde ise “Finansal tabloların bu bölüme göre düzeltilmesi sırasında genel bir fiyat endeksinin kullanılması gerekir. Bu kapsamda ağırlıklı kullanılan para birimi Türk Lirası olan işletmeler genel fiyat endeksi olarak Türkiye İstatistik Kurumunca Türkiye geneli için hesaplanan Yİ-ÜFE’yi kullanırlar. Diğer işletmeler ise genel satın alma gücüne ilişkin değişiklikleri yansıtan genel bir fiyat endeksini kullanırlar.” ifadeleri yer almaktadır.

Ancak TFRS’nin dayanağını oluşturan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uluslararası muhasebe literatüründe bir ekonomide yüksek enflasyonun bulunup bulunmadığı değerlendirilirken genel satın alım gücünü yansıtan genel bir fiyat endeksindeki değişiklikler esas alınmakta ve bu özellikleri yansıtan endeks olarak da tüketici fiyat endeksinin kullanıldığı görülmüş ve bu nedenle de, uluslararası düzeyde kabul görmüş yayımlardan faydalanılarak yapılan analiz ve değerlendirmelerin ışığında, BOBİ FRS’de de bir ekonomide yüksek enflasyonun mevcut olup olmadığının değerlendirilmesinde genel satın alım gücünü yansıtan bir endeksin kullanılması yönünde bir değişiklik yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda BOBİ FRS Bölüm 25’e ilişkin değişikliğe gidilerek söz konusu değişiklikler, 5 Mart 2022 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak ilgili hükümlerin TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama ile uyumlaştırılması sağlanmıştır (BOBİ FRS, Modül 25- Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama, s.6). Yapılan değişiklikten sonra düzeltme ile ilgili BOBİ FRS’in 2021 sürümünde “Finansal tabloların bu bölüme göre düzeltilmesi sırasında genel satın alma gücüne ilişkin değişiklikleri yansıtan genel bir fiyat endeksinin kullanılması gerekir”, “Finansal durum tablosunda yer alan tutarlardan raporlama dönemi sonundaki cari değeriyle ifade edilmemiş olanlar, genel fiyat endeksi kullanılarak düzeltilir.” ifadeleri yer almıştır.

Bununla birlikte, KGK’nın 24.11.2023 tarihinde yayımlanmış olduğu “Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Hakkında Uygulama Rehberi” adlı duyurusunda ise “Finansal tabloların raporlama sonundaki cari ölçüm

birimine göre sunulmasını sağlamak amacıyla cari ölçüm birimiyle ifade edilmeyen kalemlere ilişkin tutarların genel bir fiyat endeksine göre düzeltilmesi gerekmektedir. Kullanılacak genel fiyat endeksinin genel satın alma gücünü yansıtmaması beklenmektedir. Bu kapsamda finansal tabloların enflasyona göre düzeltilmesinde kullanılacak endeks satın alma gücünü en iyi yansıtan fiyat endeksi olması açısından Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından aylık yayımlanan Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) olacaktır” ifadesine yer vererek, enflasyon düzeltilmesinde TÜFE’nin kullanılacağını açıkça belirtmiştir.

“Hazine ve Maliye Bakanlığı”da 213 sayılı VUK’un Mükerrer 298. Maddesinde, 555 sıra nolu VUK Genel Tebliğinde ve 165 nolu VUK Sirkülerinde ise enflasyon düzeltilmesinde Yi-ÜFE’nin kullanılacağını açıkça belirtmiştir. Bu durumda, Türkiye’de faaliyette bulunan ve bilançosunu TÜFE’den yararlanarak TMS-BOBİ FRS’ye göre düzeltmek zorunda olan işletmeler, aynı zamanda Yi-ÜFE’den de yararlanarak VUK’ya göre bilançolarını düzeltmek zorunda kalacaklardır. Yani, işletmeler sadece iki farklı endeksten yararlanarak iki farklı düzeltilmiş bilanço hazırlamak zorundadırlar.

3. ENFLASYON DÜZELTMESİNDE KULLANILAN ENDEKSLERİN BİLANÇO ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Türkiye’de faaliyette bulunan bazı işletmeler, 31.12.2023 tarihli bilançoları üzerinde aynı anda hem TÜFE, hem de Yi-ÜFE’den yararlanarak enflasyon düzeltmesi yapmak zorundadırlar. Enflasyon düzeltilmesinde kullanılan bu endeksler ise bilanço kalemleri üzerinde önemli farklılıklar yaratabilecektir. Çalışmanın bu bölümünde, bu farklılıklar verilen örnek yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1. Yurt İçi Üretici Fiyat Endekslerinden (Yi-ÜFE) Yararlanarak Bilançonun Düzeltilmesi

Bilindiği üzere 20.02.2024 tarihinde enflasyon düzeltmesi ile ilgili 165 nolu VUK sirküleri yayımlanmıştır. Bu sirkülerde, 31.12.2023 tarihli bilançolarını düzeltmek zorunda olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine yol göstermek ve düzeltme işlemlerinde karşılaşılabilecekleri sorunu azaltmak amacıyla düzeltme işlemi ile ilgili örneklere yer verilmiştir. Enflasyon düzeltilmesinde kullanılan farklı endekslerin bilanço kalemleri üzerindeki nasıl bir etki yaratacağını ortaya koymak için tarafımızca bu çalışmada da bu örneklerden yararlanılmıştır (165 nolu VUK sirküleri).

Tablo 1. ABC A.Ş.’nin 31.12.2023 Tarihli Bilançosu

AKTİF		PASİF	
I. Dönen Varlıklar	294.000,00	III. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	190.000,00
A-Hazır Değerler	89.000,00	A. Mali Borçlar	100.000,00
1.Kasa	44.000,00	1. Banka Kredileri	100.000,00
3.Bankalar	45.000,00	B. Ticari Borçlar	90.000,00
B. Menkul Kıymetler	50.000,00	1. Satıcılar	90.000,00
1. Hisse Senetleri	50.000,00	IV. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	80.000,00
C. Ticari Alacaklar	100.000,00	A. Mali Borçlar	50.000,00
1. Alıcılar	100.000,00	1. Banka Kredileri	50.000,00
E. Stoklar	55.000,00	B. Ticari Borçlar	30.000,00
4. Ticari Mallar	55.000,00	1. Satıcılar	30.000,00
II. Duran Varlıklar	91.000,00	V. Öz Kaynaklar	115.000,00
C. Mali Duran Varlıklar	5.000,00	A. Ödenmiş Sermaye	50.000,00

3. İştirakler	5.000,00	1. Sermaye	50.000,00
D. Maddi Duran Varlıklar	86.000,00	B. Sermaye Yedekleri	10.000,00
4. Tesis, Makine ve Cihazlar	70.000,00	3. Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları ¹	10.000,00
6. Demirbaşlar	60.000,00	C. Kar Yedekleri	30.000,00
8. Birikmiş Amortismanlar (-)	44.000,00	1. Yasal Yedekler	10.000,00
		2. Statü Yedekleri	15.000,00
		3. Olağanüstü Yedekler	5.000,00
		D. Geçmiş Yıllar Karları	15.000,00
		1. Geçmiş Yıllar Karları	15.000,00
		F. Dönem Net Karı (Zararı)	10.000,00
		1. Dönem Net Karı	10.000,00
AKTİF TOPLAMI	385.000,00	PASİF TOPLAMI	385.000,00

Düzeltme işlemine başlamadan önce öncelikle ABC A.Ş.'nin 31.12.2023 tarihli bilançosunda yer alan parasal olmayan kıymetler tespit edilmiş, sonrasında ise ilgili kalemlerin düzeltmeye esas tarihleri dikkate alınarak düzeltme katsayıları belirlenmiş (165 nolu sirkülerde düzeltme katsayıları direkt olarak sunulmuştur) ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Parasal Olmayan Kıymetlerin Düzeltmesinde Dikkate Alınacak Tarihler ve Yİ-ÜFE'e Göre Hesaplanmış Katsayıları

Parasal Olmayan Kıymet	Düzeltilmeye Esas Tarih	Düzeltilme Katsayısı
Hisse Senetleri	2019/Ocak	6,86113
Ticari Mallar	2023/Eylül	1,06001
İştirakler	2021/Nisan	4,54315
Tesis, Makine ve Cihazlar	2021/Ocak	4,99678
Demirbaşlar	2022/Ocak	2,58188
Sermaye	2018/Mayıs	8,21479
Yasal Yedekler	2022/Mart	2,20517
Statü Yedekleri	2022/Mayıs	1,88308
Olağanüstü Yedekler	2023/Kasım	1,01144
Birikmiş Amortismanlar	İlgili İktisadi Kıymetin Değerindeki Artış Oranı	

Parasal olmayan kıymetlere ait düzeltmeye esas tutarlar ise ait oldukları düzeltme katsayılarıyla çarpılarak, parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmiş tutarları hesaplanmış ve düzeltilmiş tutarlar ile düzeltme öncesi tutarlar arasındaki farklar da Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Parasal Olmayan Kıymetlerin Yİ-ÜFE'e Göre Hesaplanmış Düzeltme Katsayılarına Göre Düzeltilmiş Tutarları

Parasal Olmayan Kıymet	Düzeltilmeye Esas Tutar (TL) (A)	Düzeltilme Katsayısı (B)	Düzeltilmiş Tutar (TL) (C)= (A x B)	Düzeltilme Farkı (TL) (C-A)
Hisse Senetleri	50.000,00	6,86113	343.056,50	293.056,50
Ticari Mallar	55.000,00	1,06001	58.300,55	3.300,55
İştirakler	5.000,00	4,54315	22.715,75	17.715,75
Tesis, Makine ve Cihazlar	70.000,00	4,99678	349.774,60	279.774,60
Demirbaşlar	60.000,00	2,58188	154.912,80	94.912,80
Sermaye	50.000,00	8,21479	410.739,50	360.739,50
Yasal Yedekler	10.000,00	2,20517	22.051,70	12.051,70
Statü Yedekleri	15.000,00	1,88308	28.246,20	13.246,20

Olağanüstü Yedekler	5.000,00	1,01144	5.057,20	57,20
Birikmiş Amortismanlar*		İlgili İktisadi Kıymetin Değerindeki Artış Oranı		
-Makine 14.000,00	44.000,00		147.411,32	103.411,32
-Demirbaşlar 30.000,00				

***Makine için:**

Artış Oranı = $(349.774,60 - 70.000,00) / 70.000,00 = 3,99678$
Düzeltilmiş Birikmiş Amortisman Tutarı = $14.000,00 \times 4,99678 (1+3,99678) = 69.954,92$ TL
Düzeltilme Farkı = $55.954,92$ TL

Demirbaşlar için:

Artış Oranı = $(154.912,80 - 60.000,00) / 60.000,00 = 1,58188$
Düzeltilmiş Birikmiş Amortisman Tutarı = $30.000,00 \times 2,58188 (1+1,58188) = 77.456,40$ TL
Düzeltilme Farkı = $47.456,40$ TL

Toplam Birikmiş Amortisman Tutarı = $69.954,92$ TL + $77.456,40$ TL = $147.411,32$ TL
Toplam Düzeltilme Fark Tutarı = $55.954,92$ TL + $47.456,40$ TL = $103.411,32$ TL

Parasal olmayan kıymetlerin düzeltme işlemi tamamlandıktan sonra düzeltme farklarının muhasebe kayıtlarının yapılması gerekmektedir. Bu nedenle, aktif karakterli hesaplardaki artışlar ilgili hesabın borcuna yazılırken 698 Enflasyon Düzeltme Hesabının da alacağına yazılacaktır. Pasif karakterli hesaplardaki artışlar ise ilgili hesabın alacağına yazılırken 698 Enflasyon Düzeltme Hesabının borcuna yazılacaktır. Ayrıca, düzeltme öncesi bilançoda yer alan 522 MDV Yeniden Değerleme Artışları, 570 Geçmiş Yıllar Karları ve 590 Dönem Net Karı hesapları da 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına aktarılacaktır. Tüm bu muhasebe kayıtları yapıldıktan sonra 698 Enflasyon Düzeltme Hesabı alacak kalanı verir ise ilgili tutar 570 Geçmiş Yıllar Karları hesabına, borç kalanı verir ise ilgili tutar 580 Geçmiş Yıllar Zararları hesabına aktarılacaktır. Tüm bu işlemler yapıldıktan sonra 698 Enflasyon Düzeltme Hesabının görünümü aşağıdaki şekilde olacaktır;

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI

Birikmiş Amortismanlar Enflasyon Düzeltme Farkı	103.411,32	Hisse Senetleri Enflasyon Düzeltme Farkı	293.056,50
Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	360.739,50	Ticari Mallar Enflasyon Düzeltme Farkı	3.300,55
Yasal Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	12.051,70	İştirakler Enflasyon Düzeltme Farkı	17.715,75
Statü Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	13.246,20	Tesis, Makine ve Cihazlar Enflasyon Düzeltme Farkı	279.774,60
Olağanüstü Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	57,20	Demirbaşlar Enflasyon Düzeltme Farkı	94.912,80
		MDV Yeniden Değerleme Artışları	10.000,00
		Geçmiş Yıllar karları	15.000,00
		Dönem Net Karı	10.000,00
Toplam	489.505,92	Toplam	723.760,20
		BAKİYE	234.254,28

3.2. Yurt İçi Tüketici Fiyat Endekslerinden (TÜFE) Yararlanarak Bilançonun Düzeltilmesi

Çalışmanın bu bölümünde ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan TÜFE endekslerinde yararlanarak yukarıda sunulan ve 165 nolu VUK sirkülerinde yer alan ABC A.Ş.'nin 31.12.2023 tarihli bilançosu enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuştur. Bu nedenle, ABC A.Ş.'nin 31.12.2023 tarihli bilançosunda yer alan parasal olmayan kıymetlerin düzeltmeye esas tarihlerinden ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan TÜFE endekslerinden yararlanarak düzeltme katsayıları belirlenmiş ve Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Parasal Olmayan Kıymetlerin Düzeltilmesinde Dikkate Alınacak Tarihler ve TÜFE'ye Göre Hesaplanmış Katsayıları

Parasal Olmayan Kıymet	Düzeltilmeye Esas Tarih	Düzeltilme Katsayısı**
Hisse Senetleri	2019 / Ocak	1.859,38 / 398,07 = 4,67098
Ticari Mallar	2023 / Eylül	1.859,38 / 1.691,04 = 1,09954
İştirakler	2021 / Nisan	1.859,38 / 532,32 = 3,49297
Tesis, Makine ve Cihazlar	2021 / Ocak	1.859,38 / 513,30 = 3,62240
Demirbaşlar	2022 / Ocak	1.859,38 / 763,23 = 2,43619
Sermaye	2018 / Mayıs	1.859,38 / 348,34 = 5,33783
Yasal Yedekler	2022 / Mart	1.859,38 / 843,64 = 2,20399
Statü Yedekleri	2022 / Mayıs	1.859,38 / 931,76 = 1,99555
Olağanüstü Yedekler	2023 / Kasım	1.859,38 / 1.806,50 = 1,02927
Birikmiş Amortismanlar	İlgili İktisadi Kıymetin Değerindeki Artış Oranı	

**TÜİK tarafından yayımlanmış endekslerden (2003 = 100) yararlanılarak hesaplanmıştır.

TÜFE'ye göre belirlenmiş düzeltme katsayıları ise parasal olmayan kıymetlere ait düzeltmeye esas tutarlar ile çarpılarak, parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmiş tutarları hesaplanmış ve düzeltilmiş tutarlar ile düzeltme öncesi tutarlar arasındaki farklar da Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Parasal Olmayan Kıymetlerin TÜFE'ye Göre Hesaplanmış Düzeltme Katsayılarına Göre Düzeltilmiş Tutarları

Parasal Olmayan Kıymet	Düzeltilmeye Esas Tutar (TL) (A)	Düzeltilme Katsayısı (B)	Düzeltilmiş Tutar (TL) (C) = (AxB)	Düzeltilme Farkı (TL) (C-A)
Hisse Senetleri	50.000,00	4,67098	233.549,00	183.549,00
Ticari Mallar	55.000,00	1,09954	60.474,70	5.474,70
İştirakler	5.000,00	3,49297	17.464,85	12.464,85
Tesis, Makine ve Cihazlar	70.000,00	3,62240	253.568,00	183.568,00
Demirbaşlar	60.000,00	2,43619	146.171,40	86.171,40
Sermaye	50.000,00	5,33783	266.891,50	216.891,50
Yasal Yedekler	10.000,00	2,20399	22.039,90	12.039,90
Statü Yedekleri	15.000,00	1,99555	29.933,25	14.933,25
Olağanüstü Yedekler	5.000,00	1,02927	5.146,35	146,35
Birikmiş Amortismanlar*** -Makine 14.000,00 -Demirbaşlar 30.000,00	44.000,00	İlgili İktisadi Kıymetin Değerindeki Artış Oranı	123.799,30	79.799,3 TL

*****Makine için:**

Artış Oranı = (253.568,00 - 70.000,00) / 70.000,00 = 2,62240
Düzeltilmiş Birikmiş Amortisman Tutarı = 14.000,00 x 3,62240 (1+2,62240) = 50.713,60 TL
Düzeltilme Farkı = 36.713,60 TL

Demirbaşlar için:

Artış Oranı = (146.171,40 - 60.000,00) / 60.000,00 = 1.43619
Düzeltilmiş Birikmiş Amortisman Tutarı = 30.000,00 x 2,43619 (1+1.43619) = 73.085,70 TL
Düzeltilme Farkı = 43.085,70 TL

Toplam Birikmiş Amortisman Tutarı = 50.713,60 TL + 73.085,70 TL = 123.799,30 TL
Toplam Düzeltme Fark Tutarı = 36.713,60 TL + 43.085,70 TL = 79.799,3 TL

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI

Birikmiş Amortismanlar Enflasyon Düzeltme Farkı	79.799,30	Hisse Senetleri Enflasyon Düzeltme Farkı	183.549,00
Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	216.891,50	Ticari Mallar Enflasyon Düzeltme Farkı	5.474,70
Yasal Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	12.039,90	İştirakler Enflasyon Düzeltme Farkı	12.464,85

Statü Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	14.933,25	Tesis, Makine ve Cihazlar Enflasyon Düzeltme Farkı	183.568,00
Olağanüstü Yedekler Enflasyon Düzeltme Farkı	146,35	Demirbaşlar Enflasyon Düzeltme Farkı	86.171,40
		MDV Yeniden Değerleme Artışları	10.000,00
		Geçmiş Yıllar Karları	15.000,00
		Dönem Net Karı	10.000,00
Toplam	323.810,30	Toplam	506.227,95
		BAKİYE	182.417,65

Tablo 6. Yİ-ÜFE ve Yİ-TÜFE'ye Göre Düzeltilmiş Tutarlar

	31.12.2013 Tarihli Bilançosu	Yİ-ÜFE'ye Göre Düzeltilmiş Tutarlar	TÜFE'ye Göre Düzeltilmiş Tutarlar
I. Dönen Varlıklar	294.000,00	590.357,05	483.023,70
A-Hazır Değerler	89.000,00	89.000,00	89.000,00
1.Kasa	44.000,00	44.000,00	44.000,00
3.Bankalar	45.000,00	45.000,00	45.000,00
B. Menkul Kıymetler	50.000,00	343.056,50	233.549,00
1. Hisse Senetleri	50.000,00	343.056,50	233.549,00
C. Ticari Alacaklar	100.000,00	100.000,00	100.000,00
1. Alıcılar	100.000,00	100.000,00	100.000,00
E. Stoklar	55.000,00	58.300,55	60.474,70
4. Ticari Mallar	55.000,00	58.300,55	60.474,70
II. Duran Varlıklar	91.000,00	379.991,83	293.404,95
C. Mali Duran Varlıklar	5.000,00	22.715,75	17.464,85
3. İştirakler	5.000,00	22.715,75	17.464,85
D. Maddi Duran Varlıklar	86.000,00	357.276,08	275.940,10
4. Tesis, Makine ve Cihazlar	70.000,00	349.774,60	253.568,00
6. Demirbaşlar	60.000,00	154.912,80	146.171,40
8. Birikmiş Amortismanlar (-)	(44.000,00)	(147.411,32)	(123.799,30)
AKTİF TOPLAMI	385.000,00	970.348,88	776.428,65
III. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	190.000,00	190.000,00	190.000,00
A. Mali Borçlar	100.000,00	100.000,00	100.000,00
1. Banka Kredileri	100.000,00	100.000,00	100.000,00
B. Ticari Borçlar	90.000,00	90.000,00	90.000,00
1. Satıcılar	90.000,00	90.000,00	90.000,00
IV. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	80.000,00	80.000,00	80.000,00
A. Mali Borçlar	50.000,00	50.000,00	50.000,00
1. Banka Kredileri	50.000,00	50.000,00	50.000,00
B. Ticari Borçlar	30.000,00	30.000,00	30.000,00
1. Satıcılar	30.000,00	30.000,00	30.000,00
V. Öz Kaynaklar	115.000,00	700.348,88	506.428,65
A. Ödenmiş Sermaye	50.000,00	410.739,50	316.891,5
1. Sermaye	50.000,00	50.000,00	50.000,00
3.Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	-	360.739,50	216.891,50
B. Sermaye Yedekleri	10.000,00	-	-
3. Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları	10.000,00	-	-
C. Kar Yedekleri	30.000,00	55.355,10	57.119,50
1. Yasal Yedekler	10.000,00	22.051,70	22.039,90
2. Statü Yedekleri	15.000,00	28.246,20	29.933,25
3. Olağanüstü Yedekler	5.000,00	5.057,20	5.146,35
D. Geçmiş Yıllar Karları	15.000,00	234.254,28	182.417,65
1. Geçmiş Yıllar Karları	15.000,00	234.254,28	182.417,65

F. Dönem Net Karı (Zararı)	10.000,00	-	-
1. Dönem Net Karı	10.000,00	-	-
PASİF TOPLAMI	385.000,00	970.348,88	776.428,65

Tablo 6'dan da görüldüğü üzere, ABC A.Ş.'nin kısa ve uzun vadeli kaynaklarında parasal kıymet oldukları ve düzeltme işlemine tabi tutulmadıkları için tutarlarında bir değişme olmamış, fakat toplam varlıkları (parasal olmayan aktiflerden kaynaklı) ve kaynakları (parasal olmayan pasiflerden kaynaklı) her iki endeksten yararlanılarak düzeltildiğinde ise artmıştır. Yİ-ÜFE'den yararlanılarak düzeltilen bilançoda, varlıkların ve kaynakların en yüksek olduğu tutar 970.348,88 TL olarak yer almaktadır. Çünkü enflasyon düzeltmesi en son 31.12.2004 tarihine ait bilançolar üzerinde yapılmış ve bu tarihten itibaren her iki endekste artış dikkate alındığında en yüksek katsayının Yİ-ÜFE'den yararlanılarak hesaplanan **25,3855** olduğu (Aralık 2023 Yİ-ÜFE/Ocak 2005 Yİ-ÜFE= 2.915,02 / 114,83= 25,3855; Aralık 2023 TÜFE/Ocak 2005 TÜFE=1.859,38/114,49 = **16,2405**) görülmektedir.

Duran varlıkların toplam varlıklar içindeki payı düzeltme öncesi 0,30 (91.000/385.000) iken Yİ-ÜFE'ye göre düzeltme sonrasında 0,40 (379.991,83/970.348,88) ve TÜFE'ye göre 0,38'e (293.404,95/776.428,30) yükselmiştir. Duran varlıkların toplam varlıklar içindeki payının yükselmesi ise işletmelere kısa ve uzun vadeli kredi bulmalarında önemli kolaylıklar sağlayabilmektedir. Bununla birlikte düzeltme öncesi işletmenin net işletme sermayesi 104.000 TL (294.000–190.000) iken, düzeltme sonrası Yİ-ÜFE'ye göre 400.357,05 TL (590.357,05-190.000) ve TÜFE'ye göre 293.023,7 TL'ye (483.023,70-190.000) yükselmiştir.

Düzeltilme öncesi öz kaynakların toplam kaynaklar içinde ağırlığı %50'den az (115.000/385.000= 0.30) olmasına rağmen, düzeltme sonrası bu ağırlık %50'nin üzerine (700.248,88/970.348,88= 0,72, 506.428,65/776.428,65= 0,66) çıkmıştır. Bu şirketin lehine bir durumdur. Çünkü, toplam kaynaklar içinde öz kaynakların oranının %50'nin üzerinde olması işletmenin uzun vadeli kredi bulabileceği veya uzun vadeli mal veya hizmet alabileceğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca, işletmenin piyasadaki kredibilitesinin de artmasına neden olabileceği gibi kurumsal yatırımcılar için de şirketin ilgi çekici hale gelmesine katkı sağlayabilir.

Bununla birlikte, işletmenin öz kaynaklarının yabancı kaynaklardan fazla olması, işletmenin sermaye kaybına ve akabinde gerçekleşebilecek teknik iflas sınırına set çekmesine veya bu sınırdan uzaklaşmasını katkı sağlayabilir. Ayrıca finansman gideri kısıtlaması uygulamasına göre gider yazılmayacak finansman gideri tutarının da azalmasına neden olabilir. Çünkü vergi kanunlarımıza göre yabancı kaynakları öz kaynaklarından fazla olan işletmelerde, aşan kısım sınırlı olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, vade farkı, komisyon, kur farkı, kâr payı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unun vergi matrahının belirlenmesinde gider olarak indirilmesi kabul edilmemektedir. Her iki endeksten yararlanılarak yapılan düzeltme işlemi sonrasında ABC A.Ş.'nin toplam yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşmamıştır. Dolayısıyla bu işletmede, düzeltme öncesi finansman gideri kısıtlaması söz konusu iken düzeltme sonrasında ise bir finansman gideri kısıtlaması söz konusu olmayacaktır.

ABC A.Ş.'nin düzeltme öncesi parasal olmayan aktif kalemlerinin toplam aktifler içindeki payının yüksek olması, düzeltme sonucunda gelir etkisi yaratarak kârının artmasına neden olmuştur. Ayrıca, enflasyon ortamında parasal pasifleri parasal aktiflerden büyük olan işletmeler bir satın alma gücü kazancı elde etmektedir. Örneğimizdeki işletmede ise her iki durum söz konusu olup işletmenin öz kaynakları da bundan dolayı düzeltme sonucunda artmıştır. Bu nedenle işletme daha fazla vergi ödemek zorunda kalabilir. Fakat, enflasyon düzeltmesi uygulamasına göre 31.12.2023 tarihindeki düzeltme sonucunda oluşan karlardan dolayı işletme, herhangi bir ek vergi ödemeyecektir. Bununla birlikte, 01.01.2024 tarihinden sonra yapılacak düzeltme işlemlerinde ise öz kaynakların düzeltilmesi bir gider/zarar etkisi yaratacak ve bu işletmenin daha az vergi ödemesini sağlayabilecektir. Parasal olmayan aktif kalemlerin düzeltilmesi ise bir gelir/kâr etkisi yaratacak ve işletmenin daha fazla vergi ödemesine neden olabilecektir. Eğer işletme, öz kaynaklarının önemli bir kısmını parasal olmayan kıymetlere bağlamaya devam eder ise sermayesini satın alma gücü cinsinden koruyabilme imkânına sahip olabilecektir.

Özet olarak ABC A.Ş.'nin her iki endeks türünün kullanılması sonucunda hem öz kaynaklarında hem de parasal olmayan varlıklarında bir artış olmuştur. Bu durum işletmenin ileride bazı hedeflerini gerçekleştirmede işletmeye bazı avantajlar sağlayabilecektir.

4. ENFLASYON DÜZELTMESİNDE KULLANILAN ENDEKSLERİN MALİ ANALİZ SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Mali analiz, *“bir işletmenin mali durumunun ve mali yönden gelişmesinin yeterli olup olmadığını belirlemek için, mali tablo kalemlerindeki değişikliklerin, kalemler arasındaki ilişkilerin, zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesi ve gerektiğinde belirlenen standart ve sektör ortalaması ile karşılaştırılarak yorumlanması faaliyetlerin bütünü olarak”* tanımlanmaktadır. Mali tablolardaki kalemler ve aralarındaki ilişkilerin incelenmesi ve zaman içinde gösterdikleri eğilimlerin incelenmesi için mali analiz yöntemlerine başvurulmalıdır. Çünkü bu yöntemler, işletmenin mali bilgilerinin analiz edilmesini sağlamaktadır. Aksi durumda sadece kalemlerle ilgili mali verilere dayanarak kesin bir sonuca varmak yanıltıcı olabilir. Bu nedenle, mali analiz için en uygun yöntemin seçilmesi ve işletmenin mali tablolarının bu yöntemle göre analiz edilmesi önemlidir. Çünkü bazı analiz yöntemlerinin kullanılması belirli koşullara bağlıdır (Çabuk ve Lazol, 2016:151; Doğan, 2003:65).

Mali tabloların analizinde ise;

- *“Karşılaştırmalı mali tablolar yöntemi,*
- *Trend yöntemi,*
- *Dikey yüzde yöntemi,*
- *Oran yöntemi”, yöntemlerinden yararlanılmaktadır.*

Mali tabloların analizinde en çok başvurulan yöntem ise oran (rasyo) yöntemidir. Oran yöntemi, mali tablolardaki iki kalemin arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak ifade eden bir analiz yöntemidir. Bu yöntemle hesaplanan oranlar genellikle yüzde veya kesir şeklinde ifade edilir. Ancak tek başına bir oranın anlamı sınırlıdır. Bu nedenle, hesaplanan oranların belirlenmiş standartlarla, geçmiş dönem verileriyle veya benzer işletmelerin oranlarıyla karşılaştırılması ve

sonuçlara bu bağlamda yorum yapılması daha anlamlı olacaktır (Çabuk ve Lazol, 2016:198-202).

Mali tabloların analizinde kullanılabilen oranlar, “1-Oranların hesaplanmasında esas alınan mali tabloya göre, 2-Yönetimin amaçlarına göre ve 3-Kullanılış amaçlarına göre”, şeklinde sınıflandırılabilir (Çabuk ve Lazol, 2016:202). Mali tabloları oran yöntemiyle analiz etmek, birçok oranın hesaplanmasına olanak tanımaktadır. Ancak, bu durumda odaklanılması gereken, sadece sayıca fazla oranı değil birbiriyle anlamlı ilişkiler kurulabilen mali tablo kalemleri arasında belirli oranları hesaplamaktır. Bu çalışmada ise sadece bilanço verilerinden elden edilen verilerden yararlanılarak “kullanılış amaçlarına göre sınıflandırılan” oran sonuçlarına yer verilmiş ve bu sonuçlar mevcut bilgiler doğrultusunda analiz edilmeye çalışmıştır.

ABC A.Ş.’ye ait mali tabloların analizinde ise sadece bilanço verileri kullanılabileceği için oranlar, “1-Likidite oranlar ve 2-Mali yapı oranları (gelir tablosu verileri düzeltilmediği için karlılık ve faaliyet oranları bu çalışmada hesaplanamamıştır)” şeklinde sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmada yer alan oranlardan amaca uygun bilgiyi verebilecek oranlar seçilmiş, bu oranlara ilişkin hesaplamalar yapılmış ve Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Enflasyon Düzeltmesinde Kullanılan Endekslerin Oran Sonuçları Üzerindeki Etkisi

SEÇİLMİŞ ORANLAR		31.12.2023 Tarihli Bilanço	Yİ-ÜFE’ye Göre Düzeltilmiş 31.12.2023 Tarihli Bilanço	Yİ-TÜFE’ye Göre Düzeltilmiş 31.12.2023 Tarihli Bilanço
LİKİDİTE ORANLAR				
“Cari Oran”	“Dönen Varlıklar	294.000	590.357,05	483.023,70
	----- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar”	-----=1,54 190.000	-----=3,10 190.000	-----=2,54 190.000
“Asit Test Oranı”	“Dönen Varlıklar – Stoklar	294.000 - 55.000	590.357,05 - 58.300,50	483.023,70-60.474,70
	----- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar”	-----=1,25 190.000	-----=2,80 190.000	-----=2,22 190.000
“Nakit Oran”	“Hazır Değerler + Menkul Kıymetler	89.000 + 50.000	89.000 +3 43.056,50	89.000+233.549
	----- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar”	-----=0,73 190.000	-----=2,27 190.000	-----=1,69 190.000
MALİ YAPI ORANLARI				
“Yabancı Kaynak Oranı”	“Toplam Yabancı Kaynaklar	190.000+80.000	190.000+80.000	190.000+80.000
	----- Pasif Toplam”	-----=0,70 385.000	-----=0,28 970.348,88	-----=0,34 776.428,65
“Öz Kaynak Oranı”	“Öz Kaynaklar	115.000	700.348,88	506.428,65
	----- Pasif Toplam”	-----=0,30 385.000	-----=0,72 970.348,88	-----=0,66 776.428,65
“Yabancı Kaynak Öz Kaynak Oranı”	“Toplam Yabancı Kaynaklar	190.000+80.000	190.000+80.000	190.000+80.000
	----- Öz Kaynaklar”	-----=2,34 115.000	-----=0,38 700.348,88	-----=0,53 506.428,65
“Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı”	“Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	190.000	190.000	190.000
	----- Toplam Pasif”	-----=0,49 385.000	-----=0,20 970.348,88	-----=0,24 776.428,65
“Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı”	“Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	80.000	80.000	80.000
	----- Toplam Pasif”	-----=0,21 385.000	-----=0,08 970.348,88	-----=0,10 776.428,65

İşletmelerin kısa vadeli borç ödeme gücünün tespit edilmesinde ve mali tabloların analizinde kullanılabilecek oranlardan biri “likidite oranları”dır. Bu oranlar ise, “cari oran”, “nakit oran”, “asit-test oranı” gibi oranlar şeklinde

sınıflandırılmaktadır.

“Cari oran”, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme kabiliyetini ölçen önemli bir orandır. Sektöre göre değişmekle birlikte, bu oran genellikle 2 olması arzu edilmekte ve yeterli görülmektedir. ABC A.Ş.’ye ait en yüksek “cari oran” ise Yİ-ÜFE’ye göre düzeltilmiş bilançodan elde edilen verilerden hesaplanmıştır. Düzeltme öncesi 1,54 olan “cari oran” düzeltme sonrasında Yİ-ÜFE’ye göre 3,10 ve TÜFE’ye göre 2,54 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın düzeltme sonrası yüksek çıkmasının nedeni; kısa vadeli borçların parasal kıymet olması nedeniyle düzeltmeye tabi tutulmaması fakat, dönen varlıklar içinde yer alan stoklar ve menkul kıymetlerin parasal olmayan kıymet olması ve düzeltmeye tabi tutulması, bu kalemlerin de düzeltilmiş veya gerçek değerleriyle bilançoda gösterilmesidir. Düzeltme sonrası bu oranın 2’nin üzerine çıkması ise işletmenin lehine yorumlanabilir.

“Asit-test oranı” da, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneğini gösteren bir ölçüdür. Ancak, stokları dönen varlıklardan ayırarak daha keskin bir değer sağlamaktadır. Bu, borçların ödenme kabiliyetini belirlerken stokların nakde dönüşme riskini göz önünde bulundurarak daha hassas bir değerlendirme imkânı sunmaktadır. Sektöre göre değişmekle birlikte, bu oran genellikle 1 olması istenmekte ve yeterli görülmektedir. ABC A.Ş.’ye ait en yüksek asit test oranı, Yİ-ÜFE’ye göre düzeltilmiş bilançodan elde edilmiştir. “Asit test oranı” da “cari oran” gibi düzeltme öncesi 1,25 iken düzeltme sonrasında Yİ-ÜFE’ye göre 2,80 ve TÜFE’ye göre 2,22’ye yükselmiştir. Bu sonuç, işletmenin satışları durduğunda kısa vadeli borçlarını kolayca ödeyebileceğinin bir göstergesi olarak kabul edilir ve işletmenin lehine yorumlanır.

“Nakit oranı”, işletmenin satışların durması ve alacakların tahsil edilememesi gibi kötü senaryoları göz önünde bulundurarak, kısa vadeli borçlarını karşılayabilme yeteneğini ölçmektedir. Sektöre göre değişmekle birlikte, bu oran genellikle 0.20 olması arzu edilmektedir. Bu oran, düzeltme öncesi 0.73 iken düzeltme sonrasında Yİ-ÜFE’ye göre 2.27 ve TÜFE’ye göre 1,69 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın düzeltme sonrası yüksek çıkmasının nedeni; kısa vadeli borçların parasal kıymet olması nedeniyle düzeltmeye tabi tutulmaması fakat, dönen varlıklar içinde yer alan menkul kıymetlerin ise düzeltmeye tabi tutulması ve bu kalemlerin düzeltilmiş veya gerçek değerleriyle bilançoda gösterilmesidir. Bu oranın düzeltme sonrası 1 veya 2’nin üzerine çıkması işletmenin nakit ve nakde benzer varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödemedeki sorun yaşamayacağını bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

İşletmelerin uzun vadeli borç ödeme gücünün belirlenmesinde ve mali tabloların analizinde kullanılan oranlardan biri de “mali yapı oranları”dır. Bu oranlar, genellikle “yabancı kaynak oranı, yabancı kaynak öz kaynak oranı, öz kaynak oranı ve kısa/uzun vadeli yabancı kaynak oranı” gibi çeşitli kategorilere ayrılarak sınıflandırılır.

“Yabancı kaynak oranı”, işletmenin aktiflerinin ne kadarının borçlanma yoluyla finanse edildiğini göstermektedir. Genellikle bu oranın %50 civarında olması yaygın olarak kabul görmektedir. Ancak, oranın yüksek olması, işletmenin varlıklarının riskli bir şekilde finanse edildiğine işaret etmektedir. ABC A.Ş.’ye ait en yüksek “yabancı kaynak oranı”, düzeltme öncesi bilanço verilerden 0,70 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, işletmenin varlık finansmanında %50’den fazla yabancı kaynak kullandığının bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve işletmenin lehine yorumlanamamaktadır. Fakat “yabancı kaynak oranı”, düzeltme sonrasında ise Yİ-ÜFE’ye göre 0,28 ve TÜFE’ye göre 0,34 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın düşük çıkmasının nedeni, düzeltme sonrasında öz kaynakların toplam kaynaklar içindeki ağırlığının artmasıdır. Çünkü, kısa ve

uzun vadeli borçlar, parasal kıymetler olduğu için düzeltmeye tabi tutulmamıştır. Düzeltme sonrası bu oranın %50'nin altına düşmesi, işletmenin kredibilitésinin yüksek olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve işletmenin lehine yorumlanabilmektedir.

“Öz kaynak oranı” ise, işletme varlıklarının hangi oranda ortaklar veya işletme sahibi tarafından finanse edildiğini gösterir. Bu oranın %50 civarında olması yaygın olarak kabul edilir. Ancak, oranın yüksek olması işletme varlıklarının büyük bir kısmının öz kaynaklarla finanse edildiğini gösterir. ABC A.Ş.'ye ait en yüksek “öz kaynak oranı” Yİ-ÜFE'ye göre düzeltilmiş bilançodan elde edilen verilerden hesaplanmıştır. Düzeltme öncesi 0,30 olan “öz kaynak oranı” düzeltme sonrasında Yİ-ÜFE'ye göre 0,72 ve TÜFE'ye göre 0,66 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın düzeltme öncesine göre yüksek çıkmasının nedeni, düzeltme sonrasında öz kaynakların toplam kaynaklar içindeki ağırlığının artmasıdır. Çünkü, kısa ve uzun vadeli borçlar, parasal kıymetler olduğu için düzeltmeye tabi tutulmamıştır. Düzeltme sonrası bu oranın %50'nin üzerine çıkması, işletmenin kredibilitésinin yüksek olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve işletmenin lehine yorumlanabilmektedir.

“Yabancı kaynak öz kaynak oranı”, işletmenin yabancı kaynaklarıyla öz kaynakları arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Bu oranın “1” olması, öz kaynak ile yabancı kaynak arasındaki denge açısından genellikle uygun bulunmaktadır. Bu oran düzeltme öncesi 2,30 olarak hesaplanırken, düzeltme sonrasında ise Yİ-ÜFE'ye göre 0,38 ve TÜFE'ye göre 0,53 şeklinde hesaplanmıştır.

“Kısa vadeli yabancı kaynak oranı”, işletme varlıklarının ne kadarının kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir. Bu oranın 1/3 (0,33) seviyesini aşmaması uygun görülmektedir. ABC A.Ş.'ye ait en yüksek “kısa vadeli yabancı kaynak oranı”, düzeltme öncesi bilanço verilerinden 0,49 olarak hesaplanmıştır. Düzeltme sonrasında bu oran, Yİ-ÜFE'ye göre 0,20 ve TÜFE'ye göre 0,24 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın düzeltme öncesine göre düşük çıkmasının nedeni öz kaynakların toplam kaynaklar içinde ağırlığının fazla olmasıdır. Kısa vadeli yabancı kaynak oranının düşük çıkması, işletmenin varlık finansmanında kısa vadeli yabancı kaynakları değil, uzun vadeli kaynakları (sürekli sermaye=öz kaynaklar + uzun vadeli yabancı kaynaklar) tercih ettiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve işletmenin lehine yorumlanabilmektedir.

“Uzun vadeli yabancı kaynak oranı”, işletme varlıklarının uzun vadeli borçlarla finanse edilme düzeyini göstermektedir. Genellikle bu oranın 1/6 (0,17) seviyesini aşmaması tercih edilir. Kısa vadeli yabancı kaynak oranının da olduğu gibi, ABC A.Ş.'ye ait en yüksek “uzun vadeli yabancı kaynak oranı”, düzeltme öncesi bilanço verilerinden 0,21 olarak hesaplanmıştır. Düzeltme sonrasında bu oran, Yİ-ÜFE'ye göre 0,08 ve TÜFE'ye göre 0,10 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın düzeltme öncesine göre düşük çıkmasının nedeni öz kaynakların toplam kaynaklar içinde ağırlığın fazla olması ve işletmenin daha çok varlık finansmanında öz kaynağı seçtiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve işletmenin lehine yorumlanabilmektedir.

Özet olarak, oranların hesaplanmasında kullanılan bilanço kalemlerinden parasal kalemlerin, ilgili oranın pay kısmında yer alması durumunda oranın düşmesine neden olduğu, payda kısmında yer almasında durumunda ise oranın artmasına neden olduğu örnek uygulamadan tespit edilmiştir. Düzeltmiş verilerden (Yİ-ÜFE ve TÜFE'ye göre) yararlanıldığında; “cari oran”, “nakit oran”, “asit test oranı” ve “öz kaynak oranında” artış olmuş ve bu artışlar işletmenin

lehine yorumlanacaktır. Yine düzeltilmiş verilerden yararlanılarak hesaplanan; “yabancı kaynak oranı, yabancı kaynak öz kaynak oranı, uzun/kısa vadeli yabancı kaynak oranlarında” ise bir azalma olmuştur. Bu sonuçlar da işletmenin lehine yorumlanacaktır. Bu nedenle, düzeltilmiş veya gerçek verilerden yararlanarak mali analiz için oranların hesaplanması ve sonuçlarının buna göre yorumlanması önem arz etmektedir.

SONUÇ

Enflasyon ortamında mali tablolar, işletmelerin gerçek varlık ve kaynak yapısı, gerçek kazanma gücü hakkında finansal bilgi kullanıcılarının taleplerini karşılayamamaktadır. İşletmeler ise finansal bilgi kullanıcılarının bu taleplerini karşılayabilmek için zaman zaman zaman zaman enflasyonun mali tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltan veya ortadan kaldırabilen yöntemlere veya uygulamalara başvurumaktadırlar. Bu uygulamalardan biri de enflasyon düzeltmesi uygulamasıdır. İşletmeler enflasyon düzeltmesi yaparken bazı sorunlar ile karşılaşabilmektedirler. Bu sorunlarda biri de mali tablolar üzerinde enflasyon düzeltmesi yaparken hangi yöntemin ve fiyat endeksinin seçilip, kullanılması gerektiği ile ilgilidir.

Türkiye’de mali tabloların enflasyon ortamında düzeltilmesi gerektiği ve düzeltme işleminde kullanılacak enflasyon muhasebesi yöntemi (Fiyatlar Genel Seviyesi Yöntemi) konusunda gerek TMS/TFRS’de gerekse VUK’da bir birliktelik sağlanmıştır. Maalesef bu birliktelik çok kolay olmasına rağmen enflasyon düzeltmesinde kullanılacak fiyat endeksi seçimi konusunda sağlanamamıştır. Çünkü, Türkiye’de enflasyon düzeltmesi ile ilgili iki otorite bulunmaktadır. Bunlarda biri “Hazine ve Maliye Bakanlığı” diğeri ise KGK’dır. “Hazine ve Maliye Bakanlığı” enflasyon düzeltmesi ile ilgili 555 nolu VUK Genel Tebliğini 31.12.2023 tarihinden yayımlanmış ve gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.12.2023 tarihli ve sonraki dönemlere ait bilançolarını düzeltirken Yurt İçi Fiyat Endeksinin kullanmaları gerektiğini açıkça belirtmiştir. KGK da 24.11.2023 tarihinde yayımlanmış olduğu Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Hakkında Uygulama Rehberinde, finansal tabloların enflasyona göre düzeltilmesinde kullanılacak endeksin, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından aylık yayımlanan TÜFE’nin olacağını açıkça belirtilmiştir. Bu durumda bazı işletmeler, hem vergi için Yİ-ÜFE’leri kullanarak bilançolarını düzeltirken, aynı zamanda bu işletmeler bağımsız denetim için de aynı bilançolarını TÜFE’den yararlanarak düzeltmek zorunda kalacaklardır. Bu durum işletmeler için ek bir zaman ve maliyet gerektirecektir. Bu nedenle tarafların bir araya gelerek enflasyon düzeltmesinde tek bir fiyat endeksinin kullanılması konusunda görüş birliği sağlamaları gerekmektedir. Bu yapıldığı takdirde, iki farklı endeksin uygulandığı iki farklı bilançonun oluşmasının önüne geçilecek ve belki de konu ile ilgili yeni kafa karışıklıklarının da oluşmasına engel olunacaktır.

Sonuç olarak, KGK’nın 24.11.2023 tarihinde yayımlanmış olduğu Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Hakkında Uygulama Rehberinde yer alan “.. finansal tabloların enflasyona göre düzeltilmesinde kullanılacak endeks satın alma gücünü en iyi yansıtan fiyat endeksi olması açısından Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından aylık yayımlanan Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) olacaktır” ifadesine katılıyor ve fiyat endeksi seçiminde de birlikteliğin sağlanabilmesi için enflasyon düzeltmesi işleminde TÜFE’nin kullanılmasını öneriyoruz.

KAYNAKÇA

- Çabuk, A. ve Lazol, İ. (2016). *Mali tablolar analizi* (15. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım.
- Doğan, Z. (2003). *Çeviri yöntemlerinin mali analiz sonuçları üzerindeki etkisi*. Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi. Cilt:XXII, Sayı 2. ss.51-74.
- Eğilmez, M. (2022, 3 Haziran). ÜFE ile TÜFE farkı. <https://www.mahfiegilmez.com/2022/06/ufe-ile-tufe-fark.html>
- KGK. (12.03.2024). BOBİ FRS, Modül 25 - Yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlama.
- Midas (2023). <https://www.getmidas.com/borsa-terimleri/fiyat-endeksleri-nedir/>
- Tolu, A. (2023, 13 Aralık). Enflasyon düzeltmesinde endeks karmaşası!. [Ekonomim, köşe yazısı] <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/enflasyon-duzeltmesinde-endeks-karmasasi/720123>
- TÜİK (2023). Tüketici Fiyat İndeksi. https://www.tuik.gov.tr/Kurumsal/Konu_Detay?konu=1
- Uman, N. (2002). Enflasyon Muhasebesi, Teori ve Uygulamaları. *Acar Matbaacılık Yayıncılık Hizmetleri*, İstanbul.
- VUK Genel Tebliği, (Sıra No: 555). Sayı: 32415 (2. Mükerrer). *Resmî Gazete* Tarih (30.12.2023).
- VUK Sirküleri (165), VUK-165/2024-3/Enflasyon düzeltmesi uygulaması-15, Gelir İdaresi Başkanlığı (20.02.2026).
- Wikipedia(2023).https://tr.wikipedia.org/wiki/Fiyat_endeksi#:~:text=Fiyat%20endeksi%3B%20belirli%20bir%20istatistiksel,g%C3%B6stermelerini%20%C3%B6zetleyen%20bir%20

EXTENDED SUMMARY

The main purpose of financial statements is to provide real or current information about the financial position, financial performance and cash flows of enterprises to a wide range of users, which will be useful in making economic decisions. Unfortunately, in an inflationary environment, financial statements do not fulfill this expected task. Because in an inflationary environment, financial statements cannot provide real information about the financial position, operating results, cash flows and earning power of enterprises. The profit in the balance sheet becomes a fictitious profit and enterprises have to pay more taxes due to this fictitious profit. In addition, according to the profit in the balance sheet, the decisions taken by managers on similar issues such as profit distribution, wage increase, making new investments, etc. cause wrong decisions.

Therefore, in an inflationary environment, financial statements should be restated to reflect the effect of price increases and present the true information. In the restatement of financial statements, the method to be used in inflation adjustment and the selection of the price index are important. Because the method to be used and the selected index have different effects on financial statement data and financial analysis results.

In Turkey, both the Turkish Accounting Standards (TAS) and the Tax Procedure Law (TPL) are unified on the need for the restatement of financial statements in an inflationary environment and the method to be used in restatement. However, there is no unity on the price index to be used in the restatement of financial statements. This is because the Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority (POA) has clearly stated that the Consumer Price Index (CPI) and the Ministry of Treasury and Finance has clearly stated that the Domestic Producer Price Index (D-PPI) should be used in the restatement of financial statements.

In this study, the impact of the Consumer Price Index (CPI) and the Domestic Producer Price Index (D-PPI), which can be used to adjust financial statements in Turkey, on the results of financial statements and financial analysis is explained with the help of a sample application.

As a result of the inflation adjustment made on the sample, the share of fixed assets in total assets increased from 30% before the inflation adjustment to 0,40 (according to D-PPI) and 0,38 after the inflation adjustment. The increase in the share of non-current assets in total assets may provide enterprises with significant ease in obtaining short and long-term loans. However, while the net working capital of the enterprise was 104,000 TL before the adjustment, it increased to 400.07 TL (according to D-PPI) and 293.02 TL (according to CPI) after the adjustment.

Although the weight of shareholders' equity in total resources was less than 50% before the restatement, this weight increased above 50% (0,72 and 0,66) after the restatement. This is a situation in favor of the company. This is because the ratio of shareholders' equity to total resources above 50% can be considered as an indicator that the company can obtain long-term loans or purchase goods or services on a long-term basis. In addition, it may also increase the creditworthiness of the enterprise in the market and may contribute to making it attractive to institutional investors.

In the ratio analysis, it is determined from the sample application that monetary items among the balance sheet items cause a decrease in the ratio if they are included in the numerator of the relevant ratio, and cause an increase in the ratio if they are included in the denominator. When adjusted data (according to D-PPI and CPI) is used; current ratio, acid test ratio, cash ratio and equity ratio have increased and these increases will be interpreted in favor of the entity. There has been a decrease in the foreign equity ratio, foreign equity ratio, short-term foreign equity ratio and long-term foreign equity ratio, which are also calculated using adjusted data. These decreases will be interpreted in favor of the entity. Therefore, it is important to calculate ratios for financial analysis using adjusted or actual data and interpret the results accordingly.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Finansal Destek | Financial Support: Zeki DOĞAN ve Abitter ÖZULUCAN, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır | Zeki DOGAN and Abitter OZULUCAN who is the author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır. | The authors contributed equally to the study.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the authors.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazarlar, makalenin tüm süreçlerinde Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nden başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | The authors declares that he/she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences in all processes of the paper and that he/she does not make any falsification of the data collected. In addition, he/she declares that Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences.